

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความผิดพลาดถือเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตมนุษย์ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งที่เกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม บางครั้งการทำสิ่งผิดพลาดอาจไม่มีผลกระทบที่รุนแรงนัก แต่ในบางครั้งก็อาจนำมาซึ่งการถูกลงโทษตามกฎหมายได้ หรือหากการกระทำผิดเกิดขึ้นจากเจตนา และสำนึกถึงการกระทำของตนเองได้ในภายหลัง แต่ไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ในอดีตได้ เมื่อบุคคลเหล่านั้นพ้นโทษมาแล้วและกลับคืนสู่สังคม เขากลับพบว่าชีวิตของตนเองถูกสังคมตั้งข้อจำกัด จึงก่อให้เกิดอุปสรรคนานาประการ อาทิเช่น การถูกจำกัดสิทธิที่จะประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเองเพราะความไม่ไว้วางใจกับการกระทำผิดในอดีต ทำให้บุคคลเหล่านี้ถูกปิดโอกาสในการที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่¹ การล้างมลทินจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว ให้สามารถกลับสู่สังคมและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างปกติสุขและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก เพราะกฎหมายล้างมลทินนั้น มีเจตนารมณ์เพื่อต้องการแก้ไขปรับปรุงฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง เพื่อที่จะสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

การล้างมลทินนั้น นับเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด ซึ่งในภาษาอังกฤษคือคำว่า “REHABILITATION” ซึ่งหมายถึง การฟื้นฟูหรือการแก้ไขปรับปรุงให้กลับมาเหมือนเดิม² กล่าวคือ การล้างมลทินเป็นการแก้ไขฟื้นฟูหรือปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นเดิมเสมือนเป็นการคืนสิทธิต่างๆ ให้แก่ผู้กระทำความผิด และหากผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมายครบถ้วนแล้ว แต่ต้องมี

¹ อานนท์ ขวลาวัณย์. (2557). *อุปสรรคชีวิตอดีตนักโทษ: ฟังหลังฝนไม่สดใสเสมอไป* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ilaw.or.th/node/3079>. [2561, 10 มิถุนายน].

² Addnine ดิกชันนารี. (2561). *REHABILITATION* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.addnine.com/web/dict/search/rehabilitation>. [2561, 10 มิถุนายน].

มลทินหรือตราบาปติดตัวผู้กระทำผิดอยู่ คงจะไม่ก่อให้เกิดความชอบธรรมนัก เพราะเป็นการปิดโอกาสแก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ในการใช้ชีวิตและกลับคืนสู่สังคม

วัตถุประสงค์ของการล้างมลทินนั้น เพื่อต้องการให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษตามกฎหมายแล้วได้แก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก และได้รับการคืนสิทธิต่างๆ ที่เคยเสียไปอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดกลับคืนมา อีกทั้งเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทินมาแล้วรวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ ดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475
- 2) พระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงาน หรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ.2489
- 3) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499
- 4) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2502
- 5) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526
- 6) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530
- 7) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539
- 8) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติล้างมลทินที่บัญญัติขึ้นในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2550 นั้น³ มีหลักการสำคัญคือเป็นการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะย้อนหลังกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งหากบุคคลใดกระทำความผิดและพ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 กฎหมายให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รับการลบล้างโทษทางอาญาหรือทางวินัยที่เคยได้รับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล และเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ มาก่อน⁴ สำหรับผู้ต้องโทษอาญาในกรณีความผิดต่างๆ หากไม่ได้รับประโยชน์จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับดังกล่าว เนื่องจากได้พ้นโทษหลังจากที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีการประกาศบังคับใช้ ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาตาม

³ พระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2550. มาตรา 2.

⁴ พระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2550. มาตรา 4.

หลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะกฎหมายต้องมีการบังคับใช้ที่มีความแน่นอน เท่าเทียมและเสมอภาคระหว่างกัน ซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำความผิดในฐานเดียวกันแต่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายต่างกัน จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติล้างมลทินในประเทศไทยแต่ละฉบับที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่จะตราขึ้นตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐ และตราขึ้นมาใช้บังคับในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน และจากปัญหาดังกล่าวกฎหมายได้กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการล้างโทษเท่านั้น ซึ่งจะไม่รวมถึงพฤติการณ์การกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดก็ยังถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดอยู่ เช่นเดิมแม้จะได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ แม้ในพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2550 จะกำหนดหลักเกณฑ์การล้างมลทินไว้ แต่ก็ยังขาดความชัดเจนในการจำแนกประเภทผู้ต้องโทษอาญา ว่าความผิดประเภทใดหรือบุคคลใดที่จะได้รับการพิจารณาให้ล้างมลทิน เนื่องจาก หากมีการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่แยกประเภทความผิดกรณีที่ผู้กระทำความผิดร้ายแรงหรือผู้กระทำความผิดคดีฉ้อฉลได้รับประโยชน์จากการล้างมลทินแล้ว แต่ยังคงกลับไปกระทำความผิดซ้ำเดิมอีก ไม่แก้ไขปรับปรุงตัว กฎหมายการล้างมลทินจึงไม่ก่อประโยชน์ใดให้สังคมและไม่สามารถนำมาใช้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2550 จะมีผลบังคับใช้เฉพาะที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น และไม่ก่อให้เกิดผลหรือเป็นประโยชน์แก่กระทำความผิดเลย หากกฎหมายยังขาดความชัดเจนและแน่นอนในการบังคับใช้ เพราะกฎหมายการล้างมลทินควรมีผลใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดทุกคน และจากปัญหาดังกล่าวกฎหมายยังกำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นเพียงการล้างโทษเท่านั้น ซึ่งจะไม่รวมถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดแต่ ผู้กระทำความผิดก็ยังถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดอยู่เช่นเดิมแม้จะได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม นอกจากนี้การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการจำแนกผู้กระทำความผิด เช่นกรณีผู้กระทำความผิดคดีฉ้อฉลไม่สามารถปรับปรุงตัวเองได้ แต่กลับได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน จะเห็นว่ากฎหมายขาดการคัดกรองผู้กระทำความผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน อันจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมาย ต่างจากเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน ที่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว และสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ กลับสู่สังคมใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขแบบคนทั่วไป แต่ปรากฏว่ากฎหมายการล้างมลทินฉบับดังกล่าว ไม่สามารถนำมาบังคับใช้ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้อย่างแท้จริงดังที่กล่าวมา

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการล้างมลทิน
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน การบังคับใช้กฎหมายล้างมลทินและผลของการบังคับใช้กฎหมายล้างมลทินของผู้ต้องโทษอาญา ตามกฎหมายในประเทศไทยและในต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายล้างมลทิน รวมถึงผลของการบังคับใช้กฎหมายล้างมลทิน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการล้างมลทิน

1.3 สมมติฐานการศึกษา

เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายล้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษอาญา ตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2550 มีข้อบกพร่องในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขเวลาที่บังคับใช้ ทำให้บุคคลที่มีความผิดประเภทเดียวกันแต่ต่างกันที่ช่วงเวลาที่ไม่สามารถได้ประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยให้มีผลการบังคับใช้เป็นการทั่วไป โดยไม่กำหนดช่วงเวลาบังคับใช้ย้อนหลังกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีต ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทิน ใช้บังคับ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค และนำหลักทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มาปรับใช้ในการคัดกรอง ผู้ต้องโทษอาญา ที่เข้าหลักเกณฑ์การล้างมลทิน และสามารถปรับปรุงตัวเองได้ เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี รูปแบบ หลักเกณฑ์และการบังคับใช้กฎหมายการล้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษอาญาตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2550 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนากฎหมายล้างมลทิน ให้สามารถนำไปบังคับใช้กับบริบทของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากบทกฎหมาย คำรา
กฎหมาย วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์และความเห็นต่างๆ ในสื่อสังคม
ออนไลน์ โดยสืบค้นจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยและอินเทอร์เน็ต แล้วนำมารวบรวมเพื่อวิเคราะห์
เปรียบเทียบและสรุปเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายล้างมลทิน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการล้างมลทิน
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน รวมถึงมาตรการ
บังคับใช้กฎหมายล้างมลทินและผลของการบังคับใช้กฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดอาญา
ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่ของการบังคับใช้กฎหมายตามหลักเกณฑ์ของ
กฎหมายล้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษอาญา รวมถึงผลของการบังคับใช้กฎหมายล้างมลทิน
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทิน รวมถึงเสนอแนะ
แนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการล้างมลทิน